

#2. "Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΤΟΠΟΥ"

2. ΟΙ ΤΣΙΓΓΑΝΟΙ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

Οι Τσιγγάνοι (ή Ρομά ή Σίντι) (βλ. ΦΩΤΟ παρακάτω) ήταν -και σε ορισμένες περιπτώσεις είναι ακόμα και σήμερα- πλανόδιοι άνθρωποι. Αν και δεν έχουν δικό τους καταγεγραμμένο ιστορικό, η υπόθεση της ινδικής καταγωγής τους επαληθεύεται μέσω ιστορικών και γενετικών μελετών. Πιο συγκεκριμένα παρατηρείται ότι σχετίζονται στενά με τους πληθυσμούς - πληθυσμούς Rajput και Punjabi που βρίσκεται στις περιοχές μεταξύ Ινδίας και Πακιστάν.

<https://archive.org/details/WeAreRoma>

Το πώς, πότε και ακριβώς γιατί μετακινήθηκαν οι Τσιγγάνοι δεν τεκμηριώνεται πλήρως ιστορικά. Ωστόσο, ιστορικά στοιχεία αποδεικνύουν την εγκατάσταση των Τσιγγάνων στη Βυζαντινή Αυτοκρατορία γύρω στον 10ο με 11ο αιώνα, δηλαδή πριν από χίλια χρόνια. Η τότε τεράστια και πλούσια Βυζαντινή Αυτοκρατορία, που εκτεινόταν στην Εγγύς Ανατολή, ήταν προφανώς ένας από τους βασικότερους προορισμούς εκείνης της εποχής, για όσους αναζητούσαν μια καλύτερη τύχη. Τι απέγινε όμως η μουσική των Τσιγγάνων και πώς επιβίωσαν μουσικά;

Όλοι πιθανότατα έχουμε ακούσει για τουλάχιστον μία μουσική; είδη με το παρατσούκλι *gypsy* που βρίσκονται εντός της Ευρώπης. Οι Τσιγγάνοι μετακινήθηκαν από τη νότια-κεντρική Ασία προς τα ανατολικά και τελικά παραμένουν μέχρι σήμερα ένα αποκλειστικό και ταυτόχρονα πολύ σημαντικό μέρος της ευρωπαϊκής ιστορίας της λαϊκής μουσικής. Σε αυτόν τον χάρτη (βλ. ΧΑΡΤΗ 1) βλέπουμε την εξάπλωση των ρομανικών διαλέκτων στην Ευρώπη. Αν σκεφτούμε ότι δεν μπορεί να υπάρξει κίνηση της γλώσσας χωρίς μουσική;, αλλά και το αντίστροφο, τότε μπορούμε με κάποιο τρόπο να ορίσουμε την περιοχή των βορείων Βαλκανίων ως το κεντρικό σημείο της διασποράς.

(Ένας χάρτης των ρομανικών διαλέκτων, προσαρμοσμένος από το Matras (2002 *Romani: A linguistic introduction*, Cambridge, Cambridge University Press), που δείχνει τα τρία κέντρα γλωσσικής καινοτομίας του: Southeast, Sinti-Finnish ή Northwestern Central και Vlax.)

Δεν είναι τυχαίο ότι η τσιγγάνικη μουσική έχει συνδεθεί σε μεγάλο βαθμό ή μερικές φορές έχει ταυτιστεί με τη βαλκανική μουσική ή τη γειτονική μουσική. Χώρες όπως η Ρουμανία, η Σερβία και η Ουγγαρία για ιστορικούς, καθώς και κοινωνικούς λόγους (όπως η αργή ενσωμάτωση στο δυτικό

κοινωνικό και τεχνολογικό μοντέλο σε συνδυασμό με την πολιτική κατάσταση του σοσιαλισμού, όπου απομονώθηκαν κατά κάποιο τρόπο από εξωτερικές πολιτισμικές επιρροές), έχουν η τσιγγάνικη μουσική παράδοση ως βασικό μέρος όλων των λαϊκών μουσικών παραδόσεων που συναντάμε σε κάθε χώρα.

Ένα άλλο ιστορικό στοιχείο, που ενισχύει την παρουσία των τσιγγάνων στην περιοχή, είναι το φαινόμενο της δουλείας των Τσιγγάνων στα αυτόνομα παραδουνάβια πριγκιπάτα της Βλαχίας και της Μολδαβίας που διήρκεσε από τον 16ο αιώνα -με τον πρίγκιπα να προσφέρει τσιγγάνους σκλάβους στα μοναστήρια- μέχρι περίπου τα μέσα του 19ο αιώνα, που οι Τσιγγάνοι απελευθερώθηκαν στη Μολδο-Βλαχία. Κάτω από αυτές τις συνθήκες σκλαβιάς η πολιτιστική επικοινωνία μεταξύ των Τσιγγάνων και των ντόπιων ήταν εξαιρετικά επιφανειακή. Οι Τσιγγάνοι ζούσαν στο περιθώριο, χωρίς να μπορούν να ενσωματωθούν ή να αφομοιωθούν από τον ντόπιο πληθυσμό.

Το φαινόμενο της απομόνωσης των Τσιγγάνων συνεχίζει να υφίσταται ακόμη και σήμερα ως ιστορικό γεγονός. Οι κοινωνικές διακρίσεις, η ανθρωπιστική υποβάθμιση και η διαχρονική ταύτισή τους με κάτι ως «ξένο» (που δεν έχουν το δικαίωμα φυλετικής ιδιοκτησίας σε ένα μέρος) είναι στοιχεία που εξακολουθούν να διέπουν τη στάση της ανθρώπινης κοινωνίας απέναντι στους Τσιγγάνους σε όλο τον κόσμο. Ίσως όμως αυτή η απομόνωση και η περιθωριοποίηση να ήταν η αιτία και η κινητήρια δύναμη, προκειμένου να δημιουργήσουν σταδιακά τον δικό τους νέο μουσικό εκφραστικό κώδικα. Συνδυάζοντας τα υπάρχοντα μουσικά δεδομένα του νέου τόπου διαμονής τους με τη βαθιά μουσική υποσυνείδητη μνήμη του αρχικού τόπου καταγωγής τους.